

ZÁPIS ZE ZASEDÁNÍ VÝBORU PRO PRÁVA DÍTĚTE
ZE DNE 8. 1. 2009

Přítomni: V. Andrtová, Z. Baudyšová, B. Hejná, M. Hejná, J. Jedlička, R. Letková, V. Novotná, J. Picha, A. Plšková, M. Prokeš, I. Truellová, E. Vaníčková, M. Vodičková, M. Millerová (tajemnice)

Omluveni: P. Bittner, J. Gjuričová, K. Panovská, L. Pavlová, M. Rattayová

Hosté: J. Folda, D. Patočková, K. Laurenčíková, B. Podlaha, L. Sládková, D. Stehlíková, J. Litomiský

1. Zahájení

E. Vaníčková zahájila jednání výboru, přivítala všechny přítomné členy a hosty. Následně přednesla body programu, který byl jednomyslně schválen. Zápis z minulého zasedání byl schválen bez připomínek. Výbor byl **usnášeníschopný**.

2. Péče o děti se zdravotním postižením

K bodu programu byli přizváni jako hosté K. Laurenčíková z ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy a D. Patočková z Asociace pro handicap, Chomutov.

I. Truellová informovala o tom, že v minulém roce nebyla poskytnuta žádná dotace pro NNO zabývající se problematikou handicapovaných dětí, neboť z jejich strany nebylo požádáno. Dále informovala o plnění norem bezbariérovosti ze strany zdravotnických zařízení.

E. Vaníčková upozornila na potřebu nezužovat pojem bezbariérovosti pouze na děti s tělesným postižením.

I. Truellová dále informovala o nízké úmrtnosti novorozenců v ČR díky vysoké úrovni perinatální péče a o problémech s tím souvisejících, zejm. pokud jde následně o zdravotní problémy novorozenců s velmi nízkou porodní hmotností. MZD podporuje vznik sítě center pro děti s perinatální zátěží (podpora i v rámci fondů EU).

K. Laurenčíková přednesla aktivitu MŠMT týkající se novelizace § 16 školského zákona. V současnosti pedagogicko-sociální poradny pouze podávají diagnózu dětí se zdravotním postižením, je však třeba, aby do budoucna poskytly konkrétní doporučení a návrhy podpory a plánu práce s dítětem. S ohledem na to pak bude odstupňována i výše finanční podpory. MŠMT zároveň jedná s Českou školskou inspekcí. Změna legislativy by měla vyřešit i problém nedostatku asistentů pedagogů na školách.

E. Vaníčková položila doplňující otázku týkající se volnočasových aktivit.

K. Laurenčíková poukázala na to, že v minulosti byly operační a dotační programy MŠMT formulovány příliš široce a tak umožnili zahrnout téměř jakoukoliv aktivitu. V současnosti došlo ke změně a je podporována zejména práce s dětmi na školách.

Následně vystoupila paní Patočková, která pohovořila o tématu osobní asistence a konkrétní kasuistice, zejména z osobní zkušenosti.

V. Novotná upozornila, že řada problémů pramení z nízké informovanosti zúčastněných, zejména ze strany jednotlivých obecních a krajských úřadů. Některé zmíněné problémy je možné řešit v rámci metodické a kontrolní činnosti orgány kraje nebo obce, které jsou zpravidla zřizovateli škol. Vzhledem k faktu, že změna legislativy připravovaná MŠMT bude trvat delší dobu, doporučila stávající problémy zatím řešit metodickým opatřením. K výhradám zástupců Asociace pro handicap, že šetření na místní úrovni provádějí nekompetentní osoby, doporučila obrátit se na vedoucího odboru sociálních věcí příslušného obecního úřadu s žádostí o odstranění nevhodného postupu.

A. Plšková na závěr bodu poukázala na děti hypo/hyperaktivní, které ač nepatří do skupiny handicapovaných, potřebují individuální péči.

Závěry:

1. Výbor podporuje návrh MŠMT na legislativní změnu školského zákona (zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů).

2. Tajemnice osloví Národní radu osob se zdravotním postižením a bude se informovat, jakými materiály směrem k zdravotně postiženým dětem disponuje a jakým způsobem jsou distribuovány do krajů a obcí. Zároveň bude konzultovat problematiku roztržitosti systému a problematika vzhledem k závažnosti bude znovu zařazena na monotematické jednání výboru dne 30.4. Zástupci všech rezortů ve Výboru a neziskového sektoru připraví podklady o naplňování práv dětí se zdravotním postižením (zejména odstraňování stereotypů a bariér v přístupu – tedy zajištění základních práv, ale i ochranu těchto dětí před násilím, škodlivými informacemi apod. a jejich participaci i na věcech veřejných)! Návrhy na hosty přímo z neziskového sektoru zabývajících se dětmi se zdr. postižením kromě národní rady, která bude přizvána jako host, zašlou členové Výboru tajemnici do konce února 2009.

3. Výbor žádá MZd, aby konzultovalo se zdravotními pojišťovnami možnost bonifikace péče o děti se zdravotním postižením a s odbornou pediatrikou společností konzultovala otázku poskytování odborné ambulantní péče těmto dětem – možnosti a problémy.

3. Úhrada pobytu dětí umístěných v různých typech zařízení institucionální péče

M. Vodičková představila své podklady k poskytování státního příspěvku. Reagovala tak na podnět E. Vaníčkové, která na základě informací z tisku vyzvala k odstranění údajné diskriminace ústavních dětí před dětmi v zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc, neboť dle médií měl být státní příspěvek pro tato zařízení vyšší, než prostředky poskytované dětským domovům. Z předložených materiálů MŠMT vyplývá, že výše uvedené informace nebyly pravdivé a tzv. normativy na děti v dětských domovech jsou vyšší než státní příspěvek na děti v zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc. Zástupci MPSV správnost výpočtů potvrdili.

J. Folda poukázal na nerovnost, kterou zakládá stávající stav rozlišující 3 kategorie zařízení : státní, které disponuje stoprocentní dotací od státu, zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc, která jsou státem dotována částečně a nakonec zařízení, která nejsou dotována a mohou žádat pouze o nenárokové dotace, např. SOS dětské vesničky.

I. Truellová poukázala na fakt, že kojenecké ústavy a dětské domovy do 3 let věku (KÚ+DD) a zařízení pro děti vyžadující okamžitou péči (FOD) nelze srovnávat po stránce finanční, neboť KÚ+DD na rozdíl od FOD poskytují péči komplexní (zdravotní péče - včetně péče preventivní - očkování, léky, léčiva, speciální dietetika a pod., péče o rizikové novorozence – včetně novorozenců s abstinečním syndromem / drogově závislých matek apod., dlouhodobě-resuscitační péče, ošetrovatelská péče – včetně péče o děti s tracheostomií, ileostomií, rehabilitační péče a pod.), která je poskytována odborníky (dětský lékař/praktický lékař pro děti a dorost, zdravotní sestry, kliničtí psychologové, kliničtí logopedi, fyzioterapeuti/ergoterapeuti, speciální pedagogové atd.). Péče poskytovaná v KÚ+DD je hrazena z prostředků zřizovatele (zdravotní péče není hrazena ze zdravotního pojištění). Financování KÚ+DD není v současné době optimální, mělo by být vícezdrojové. V současné době je připravován zákon o dětských centrech, jenž má mimo jiné za cíl sjednotit péči o ohrožené děti, zajistit dostupnost odborné péče pro všechny ohrožené děti a snížit počet dětí v ústavních zařízeních.

Rodinná péče o děti by měla být upřednostňována před péčí ústavní. Péče poskytovaná ve FOD je péčí ústavní. Nejvíce podhodnocenou péčí je péče o děti v rodinách – vlastních i pěstounských.

M. Hejná MŠMT každoročně stanovuje normativy neinvestičních výdajů na dítě, žáka nebo studenta škola a školských zařízení. Normativy sestávají ze mzdových prostředků, odvodů a ostatních neinvestičních výdajů.

V zařízeních pro výkon ústavní a ochranné výchovy jsou NIV rozdílné podle typu zařízení a podle náročnosti poskytované výchovně vzdělávací péče, což v sobě zahrnuje především počet a kvalifikovanost pedagogických pracovníků.

Nejnižší nároky na pedagogické pracovníky a tím i na mzdové prostředky jsou v dětském domově, kam jsou umísťovány děti bez závažných poruch chování a rodinné skupiny jsou naplňovány do 8 dětí (výjimečně i na větší počet).

Naopak nejvyšší normativ je na dítě v diagnostickém ústavu, jak dětském, tak pro mládež, kde je vyžadována vzhledem k cílům činnosti 100% odbornost (VŠ speciálně pedagogické či psychologické vzdělání, popřípadě SŠ doplněné studiem speciální pedagogiky), naplněnost výchovné skupiny do max. 6 dětí a individuální a terapeutické působení. Jednotlivé typy zařízení nelze z hlediska poskytovaných finančních prostředků z těchto důvodů srovnávat, protože každé zařízení je zaměřeno na rozdílnou klientelu.

Závěr:

Výbor opakovaně vyjadřuje požadavek na vytvoření standardů kvality poskytované péče ve všech zařízeních, které by umožnily transparentní financování. Bude realizováno v souvislosti s transformací péče o ohrožené děti v ČR (materiál připravený do vlády). Mgr. Resnerová (MPSV) a Mgr. Bittner (člen Výboru a expertní skupiny) za mezioborovou pracovní skupinu budou ve 2. pololetí 2009 informovat o obsahových cílech transformace systému o ohrožené děti, zejména vytvoření standardů kvality péče a jejich hodnocení.

4. Děti žijící s sociálně exkludovaných komunitách

Host jednání B. Podlaha přednesl svůj příspěvek, v němž upozornil na hlavní problémy chudoby, z níž paradoxně vyplývá drahý život těchto lidí. Děti žijící v sociálně exkludovaných komunitách je potřeba zasadit do kontextu celé rodiny, v níž matka je „ekonomickou hlavou“ rodiny, neboť je většinou příjemcem dávek. Tyto rodiny se vyznačují pluralitou otců, kteří jsou často frustrováni a finance přinášejí pouze z černé ekonomiky. Výchova dominantní matkou bez biologického otce pak vede k tomu, že z chlapců vyrůstají „malí mačové“, se všemi sociálně patologickými fenomény, které následně reprodukuji ve svém vlastním rodinném životě.

Problémy směrem k dětem spočívají v liknavosti ze strany rodičů, jejich nedostatku času na děti, nedostatek prostředků na vzdělání (finančních i materiálních), tabuizace sexuální výchovy. Je proto potřeba pracovat s celou rodinou. Nástroje práce jsou zejména asistenti pedagoga, doučování v rodinách, podpora žáků vycházejících ze školy, pracovní/právní/drogové poradenství.

K. Laurenčíková též zdůraznila potřebu porozumění problémům těchto dětí v kontextu rodiny. Navrhla zvýšení kompetencí základních škol. Zejména je potřeba klást důraz na pochopení toho, že u dětí sociálně exkludovaných nejde o mentální handicap, nýbrž o špatné sociální zařazení. Problém je třeba řešit v rámci rané a včasné péče.

Dále poukázala na nutnost změny legislativy týkající se dotačních programů na podporu romských komunit, aby na tyto dotace dosáhly i neromské děti.

Dr. Vodičková sdělila svůj názor, že problém by řešila tím, že děti z těchto rodin by byly odnímány do jakýchsi internátů analogickým výchovným internátům ve Velké Británii.

Závěry:

1. Výbor podporuje návrh MŠMT, přednesený výše, který se dotýká všech kategorií znevýhodněných dětí.

2. Výbor se shodl a doporučuje všem rezortům a Agentuře, aby všechny služby pro děti ve znevýhodněné situaci byly mobilní a byly poskytovány přímo v rámci komunit. Dále Výboru doporučuje zapojit studenty, zejména pedagogických, ale i jiných škol tak, aby praxe studentů se skupinou znevýhodněných dětí byla povinnou součástí vysokoškolského kurikula, protože sekundární zisk v podobě jejich osobnostního rozvoje bude pozitivní hodnotou v české politice respektující zájem dětí a lidskoprávní dimenzi.

5. Nezákonné adopce

Host L. Sládková informovala o problematice fiktivního otcovství z hlediska cizinců na území ČR. Pohovořila o kausách, ve kterých ženy přijaly finanční odměnu pohybující se ve výši od 7 do 30 tisíc Kč za to, že na základě 2. domněnky otcovství souhlasně s občanem cizího státu prohlásili, že je otcem dítěte. Ženy si však ve vidině finančního obnosu často neuvědomují následky, které tento krok má. Zejména tím ztrácejí nárok na sociální dávky, který by často mohly uplatnit. Takto zapsaný otec je již těžko dohledatelný a žena tak nemůže uplatnit ani nárok na výživné. Problém byl do značné míry vyřešen novelou zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, na základě které může cizinec žádat o trvalý pobyt jako rodinný příslušník občana EU až po 2 letech nepřetržitého pobytu na území, pokud je nejméně jeden rok rodinným příslušníkem státního občana ČR.

J. Picha informoval o podnětech, které nejvyšší státní zastupitelství dostává nejen z cizinecké policie, ale i od matek – návrhy na popření otcovství.

V. Andrtová poukázala na klesající tendenci takových případů v roce 2008. V roce 2007 byl k této problematice vypracován informační materiál. Informační materiál byl distribuován na obecní úřady obce s rozšířenou působností, na krajské úřady a matriky. Pracovníci orgánů sociálně-právní ochrany dětí byly v dané problematice proškoleni včetně toho, jakým způsobem mají řešit vzniklé případy.

R. Letková dále přednesla úpravu této problematiky v návrhu nového občanského zákoníku.

Ing. Baudyšová uvedla, že uvedení nebiologického otce do rodného listu je v rozporu s Úmluvou o právech dítěte.

Závěry :

1. Tajemnice zjistí jakou výhradu k Úmluvě o právech dítěte Česká republika přijala.
2. MV a Nejvyšší státní zastupitelství poskytnou doplňující informace k fiktivnímu otcovství na jednání dne 12. 2. 2009.
3. Dne 10.2. se uskuteční již dříve plánované odborné kolokvium k nezákonným adopcím za účasti renomovaných odborníků, zástupců všech rezortů a výstupy budou předneseny na jednání Výboru dne 12.2.

6. Různé

- Vyjádření ÚS ke střídavé péči

J. Jedlička přednesl svůj materiál ke střídavé péči, kdy seznámil se stanovisky Ústavního soudu č. ÚS 2412/07 a ÚS 48/2004 z nichž plyne, že „souhlas obou rodičů není nezbytnou (nicméně žádoucí) podmínkou k tomu, aby soud v zájmu dítěte rozhodl o společné či střídavé péči“.

R. Letková poukázala na fakt, že Ústavní soud reaguje na platnou právní úpravu a upozornila na obtížnou aplikovatelnost střídavé péče bez dohody obou rodičů v praxi.

V. Novotná informovala o výsledku vnějšího připomínkového řízení na úpravě střídavé péče v návrhu nového občanského zákoníku, který je v souladu s výše uvedenými nálezy ÚS, tedy že k určení střídavé péče soudem není nezbytný souhlas obou rodičů, je-li to v zájmu dítěte.

D. Stehlíková navrhla uspořádat seminář/ odbornou debatu na toto téma a vyjádřila nezbytnost propagace tohoto institutu.

Závěr:

Výbor připraví seminář na téma střídavé péče ve 2. polovině roku 2009 a členové Výboru jsou žádáni, aby na příští jednání Výboru dne 12.2. 2009 předložili návrhy na renomovaná témata a vhodné přednášející na tomto semináři.

- **Podnět ředitelky o.s. STŘEP**

E. Vaníčková informovala o podnětu ředitelky občanského sdružení STŘEP pí. Bechyňové týkající se rodiny Wallových.

MPSV informovalo o tom, že je již v kontaktu s pí. Bechyňovou a Wallovými.

- **Pracovní skupina obchodování s dětmi**

E. Vaníčková informovala, že za Výbor byla nominována Alena Plšková.

Závěr: Výbor bere podnět na vědomí.

- **Konference Evropa přátelská dětem**

Byly dány kolovat propagační letáky, které byly zároveň rozeslány elektronickou cestou.

Následující jednání výboru se uskuteční dne 12.2. 2009 od 10.00 hodin. Pozvánky budou členům včas rozeslány elektronickou cestou. Zástupci MV a Nejvyššího státního zastupitelství včas dodají podklady k problematice fiktivního otcovství.

Další jednání byla naplánována následovně:

19.3. 2009 – téma předsednické konference

30.4. 2009 – děti se zdravotním postižením

29.5. 2009 v Praze / 1.6. 2009 výjezdní zasedání ve Zlíně – kampaň STOP násilí na dětech

25.6. 2009 – volnočasové aktivity

Zapsala: Markéta Millerová